

Ольжич Олег

Життя та творчість

ОЛЕГ ОЛЬЖИЧ

(1907—1944)

Інші псевдоніми — М. Запоночний, Д. Кардаш, К. Костянтин, О. Невідомий, О. Світанок, О. Лелека.

Криптоніми — О., О.К - Справжнє ім'я — Олег Олександрович Кандиба.

Олег Ольжич народився 8 липня 1907 р. в Житомирі в сім'ї поета Олександра Олеса (О. Кандиби). Середню освіту почав здобувати у Пущі-Водиці під Києвом. У 1923 р. він виїхав разом з матір'ю з України і в Берліні зустрівся з батьком, який ще в 1919 р. емігрував з України. Незабаром родина переїхала до Горніх Черношинець під Прагою. У 1924 р. Олег вступив до Карлового університету, водночас навчався в Українському вільному університеті. Закінчивши університет, у 1929 р. написав дисертацію "Неолітична мальована кераміка Галичини". Став відомим вченим-археологом, брав участь у кількох археологічних розкопках на Балканах. Був запрошений у США до Гарвардського університету читати лекції з археології.

У 1929р. після заснування ОУН (організації українських націоналістів) Ольжич став одним з найактивніших її членів, очолив культурний сектор організації, а трохи пізніше став заступником голови проводу ОУН.

У 1938 р. він заснував Український науковий інститут у США.

У 1935р. у Львові вийшла збірка Ольжича "Рінь".

За дорученням ОУН поет брав участь у проголошенні демократичної Карпатської України, очоленої А. Волошиним, знищеної 14— 15 березня 1939р. угорськими фашистами. Потрапив до хортистської тюрми.

У 1940р. у Празі вийшла збірка Ольжича "Вежі".

Після розколу ОУН у 1940 р. Ольжич, належачи до фракції мельниківців, очолив відділи ОУН на Правобережжі України, в Києві.

5 листопада 1941 р. він був одним із фундаторів Української національної ради, якою керував економіст М. Величківський. У 1941 р. після заборони рейхскомісаріатом діяльності ОУН, яка перейшла в підпілля, переїхав до Львова, де одружився з дочкою літературознавця Л. Білецького Катериною (Калиною).

У 1944 р. поет у Львові був схоплений гестапівцями. 9 чи 10 червня 1944 р. — закатований у концтаборі Заксенгаузен гестапівською трійкою (Вольф, Вірзінг, Шульц).

Посмертна збірка Ольжича "Підзамчя" вийшла у 1946р.

Олег Ольжич належав до покоління першої еміграційної хвилі, яке зуміло не тільки зберегти, а й примножити українську культуру за кордоном, коли на так званих материковій Україні найкращі традиції українського народу руйнувались репресіями, голодомором, добре продуманими "реформами". Усією своєю творчістю Ольжич прагнув утвердити героїчний світогляд, пропагував думку, що кожен громадянин має

здобувати свободу, можливо, навіть ціною власного життя.

Нащо слова? Ми діло несемо.
Ніщо мистецтво і мана теорій.
Бо ж нам дано знайти життя само
В красі неповторимій і суворій.
Ось сходить, виростає, розцвіта
Благословеніє не форми — суті.
Одвага. Непохитність. Чистота.
Мілуйтеся! Беріть! І будьте, будьте!..
("Нащо слова?")

Вірші, пройняті цією ідеєю, друкувалися на сторінках емігрантської періодики, здебільшого у редагованому Д. Донцовим львівському журналі "Вісник" поряд з поезіями Є. Маланюка, Л. Мосендза, Олени Теліги.

Збірки Олега Ольжича "Рінь", "Вежі", "Підзамчя" абсолютно різні і за формою, і за змістом. Друга й остання прижиттєва книга поета "Вежі" відрізняється від інших збірок тим, що має гостру ідейно-політичну скерованість. Книга "Вежі" складається з двох ліричних поем: "Городок. 1932" і "Незнаному Воякові".

Вірш "Захочеш — і будеш" — це дев'ятий вірш із циклу "Незнаному Воякові", в якому автор у наказовій формі переконує, що майже все в житті залежить від нас самих:

Захочеш — / будеш. В людині, зятям, Лежить невідгадана сила.

Тільки доклавши власних зусиль, людина може побудувати щасливе майбутнє, бо часто вона не усвідомлює, наскільки багатим є її внутрішній світ, скільки фізичної сили приховує сила людського духу. Але в той же час слід пам'ятати, що наші дії не можуть керуватись всездозволеністю, ми не можемо діяти за принципом "Ціль виправдовує засоби", адже всередині кожного з нас є вічне мірило вчинків — сумління. Автор називає сумління "невблаганним", адже ми можемо переконати оточуючих, що примусило нас порушити моральні принципи життя, але ми ніколи не зможемо переконати в Цьому сумління, не зможемо примусити його замовкнути:

Навчися надать блискавичність думкам І рішенням важкість каміння. Піти чи послати і стати сам на сам З своїм невблаганним сумлінням.

В іншому творі цього циклу Ольжич наголошує на тому, що справжній громадянин не має права чекати, коли в майбутньому зміниться на краще життя його країни, бо:

Держава не твориться в будучині. Держава будується нині. Це люди, на сталь перекуті в огні. Це люди, як брили камінні.

Хоча поет усвідомлює, що далеко не кожен має внутрішні сили пожертвувати своїм життям, особистим щастям заради щасливого майбутнього усіх. Мало таких:

Хто кров'ю і волею сціпить в цемент Безвладний пісок мільонів.

Отже, увесь цикл поезій "Незнаному Воякові" пройнятий гострим осудом безперспективної інерції українців, є поетичним закликом не примирятися з принизливим становищем раба.

Помітне місце в збірці "Вежі" посідає поема-хроніка "Городок. 1932", де йдеться про суворе життя українських підпільників.

"Підзамчя" — посмертна збірка Ольжича, хоча він її підготував ще 1940 р. Вона об'єднала творчі пошуки поета часів "Ріні" та "Веж", засвідчила високу культуру його художнього мислення, схильність до філософських узагальнень духовної дійсності. Поезія Ольжича — це сповідь воїна, відкритого й чесного в бою, який чітко усвідомлює, що тільки ціною власного життя прокладається шлях до свободи, до здобуття права бути справжньою нацією.

ОСНОВНІ ТВОРИ:

Збірки поезій "Рінь", "Вежі", "Підзамчя".

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА:

1. Олег Ольжич // Історія української літератури ХХ століття: У 2 кн. / За ред. В.Г. Дончика. — К., 1998. — Кн. 2.
2. Державин В. Поетичне мистецтво О. Ольжича // Українське слово: Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст.: В 4 кн. — К., 1994. — Кн. 2.
3. Яременко В. Передчуття зустрічі з Ольжичем // Дніпро — 1997. — № 1.